

4036734 PHPH/M : สาขาวิชาเอก: บริหารสาธารณสุข ; วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร)

คำสำคัญ : การปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียน / ศูนย์บริการสาธารณสุข / ทรัพยากรการบริหาร / กระบวนการบริหาร

วิชา ท้าวประจักษ์ : การปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ของศูนย์บริการสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร (PRIMARY SCHOOL HEALTH PERFORMANCE OF HEALTH CENTRES, BANGKOK) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: นวรัตน์ สุวรรณพ้อง พ.บ., ฉวีวรรณ บุญญา พ.บ., M.S.P.H. (BIOS.), สิทธิศักดิ์ เจียมวงศ์แพทย์ พ.บ., M.P.H 128 หน้า ISBN 974-662-815-1

จากการที่สำนักงานอนามัยกรุงเทพมหานคร ต้องรับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนเพิ่มขึ้น โดยต้องดูแลนักเรียนไม่เฉพาะ ที่สังกัดกรุงเทพมหานคร แต่ต้องดูแลนักเรียนทุกสังกัด ทำให้จำนวนโรงเรียนเพิ่มขึ้นกว่าสองเท่าตัว การวิจัยเชิงอรรถาธิบายนี้มี วัตถุประสงค์เพื่อหาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาของศูนย์บริการสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยทรัพยากรการบริหาร ได้แก่ ปัจจัยด้านกำลังคน ด้านงบประมาณและด้านวัสดุอุปกรณ์และกระบวนการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยการและการควบคุมงาน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ผู้รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนของศูนย์บริการสาธารณสุข ซึ่งปฏิบัติงานในปีงบประมาณ 2541 จำนวน 60 คน จากศูนย์บริการสาธารณสุข 60 แห่งของกรุงเทพมหานคร เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการทอดแบบสอบถาม ในระหว่างวันที่ 11 กุมภาพันธ์ ถึง 15 มีนาคม 2542

ผลการวิจัยพบว่า ผู้รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนของศูนย์บริการสาธารณสุข กรุงเทพมหานครมีอายุโดยเฉลี่ย 42 ปี มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 81.7 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 93.3 ระยะเวลาที่เป็นผู้รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนโดยเฉลี่ย 6 ปี ศูนย์บริการสาธารณสุขส่วนใหญ่มีผู้ปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 การปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับดีและต้องปรับปรุงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 53.3 และ 46.7 ทรัพยากรการบริหารด้านกำลังคนไม่เพียงพอ ร้อยละ 56.7 ผู้ปฏิบัติงานได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานอนามัยโรงเรียน ร้อยละ 95.0 แต่ผู้รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนได้รับการอบรมด้านการบริหารเพียง ร้อยละ 15.0 ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับดีและต้องปรับปรุงในสัดส่วนที่เท่ากัน โดยมีงบประมาณเพียงพอ ได้รับจัดสรรตรงเวลา และกฎระเบียบในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณไม่ยุ่งยาก ร้อยละ 58.3 65.0 และ 61.7 ตามลำดับ ด้านวัสดุอุปกรณ์โดยรวมต้องปรับปรุง ร้อยละ 60.0 โดยที่ความเพียงพอของ จำนวน/ ปริมาณต้องปรับปรุง ร้อยละ 53.3 คุณภาพ/สภาพการใช้งานดี ร้อยละ 56.7 และการเบิกใช้ได้ตามกำหนดเวลา ร้อยละ 58.3 เมื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงาน ๑ จำนวนตามทรัพยากรการบริหาร พบว่าศูนย์บริการสาธารณสุขมีผู้ปฏิบัติงานที่ได้รับการอบรมงานอนามัยโรงเรียน และมีความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์แตกต่างกัน จะมีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P=0.004$ และ 0.012 ตามลำดับ) ส่วนการใช้กระบวนการบริหารของผู้รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยถึงร้อยละ 83.3 โดยใช้การวางแผนและการควบคุมงานมากที่สุดร้อยละ 66.7 เท่ากันและยังพบว่ากระบวนการบริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติงาน ๑ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P=0.004$) ด้วย ส่วนตัวแปรสำคัญที่สามารถอธิบายความผันแปรของการปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียน ๑ คือ กระบวนการบริหารและปัจจัยด้านกำลังคน โดยอธิบายได้ ร้อยละ 22.4 ฉะนั้นผู้บริหารในระดับต้นจึง ควรส่งเสริมให้ผู้รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนได้นำกระบวนการบริหารมาใช้ในการบริหารงานอนามัยโรงเรียน และให้อำนาจการตัดสินใจตามขอบเขตความรับผิดชอบ ส่งเสริมให้ได้รับการอบรมด้านการบริหารมากขึ้นและส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียนได้รับการอบรมในเรื่องการใช้ Stethoscope ฟังเสียงหัวใจและปอดและการใช้ Otoscope ตรวจความผิดปกติในช่องหู นอกจากนี้หน่วยงานต่าง ๆ ของสำนักงานอนามัย ควรจะได้มีการประสานงานและประสานแผนกันให้มากกว่าที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กองที่มีงานเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับงานอนามัยโรงเรียน เช่น กองส่งเสริมสุขภาพ กองพยาบาลสาธารณสุขและกองส่งเสริมสาธารณสุข เพื่อพัฒนาสื่อสุขภาพและวัสดุอุปกรณ์อื่น ๆ และควรมีการประสานงานกับส่วนอนามัยเด็กวัยเรียนและเยาวชน กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ทั้งในด้านวิชาการและการร่วมมือกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียนเป็นไปในแนวทางเดียวกันและเท่าเทียมกันทั่วประเทศและสำนักงานอนามัยกรุงเทพมหานคร ควรนำเอานโยบายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมาใช้ในกรุงเทพมหานครด้วย